

Siniša Korica
NA PLEĆIMA JUČERAŠNJEG SVETA

Urednik
Zoran Kolundžija

Fotografije na naslovnim stranama korica knjige simbolizuju gradnju i urušavanje našeg jučerašnjeg sveta. Uzete su iz jedne priče (eseja) ovog rukopisa o izgradnji mitrovačkog keja.

Siniša Korica

NA PLEĆIMA JUČERAŠNJEG SVETA

Lična ispovest

PROMETEJ
Novi Sad

Moto knjige: Meša Selimović reče da je svaki čovek u životu na gubitku, neko dodaje, samo pisci koji to zapaze su na dobitku. Njihova dela nadžive čoveka i njegov gubitak (smrt). Klasici najduže. Eto još jednog argumenta više za moju tezu iz predgovora: pišite. Tako ćete prevazići svoj neminovni gubitak. Igram se vremenom i beskrajem.

Sadržaj

PREDGOVOR	9
------------------------	---

Prvi deo – PORODIČNA SAGA

1.1. Duga i tamna noć 2019.....	13
1.2. Ana	24
1.3. Dnevnik iz srednje škole	32
1.4. Vukovar, priča teška, opominjuća.....	48
1.5. Kovid 19.....	74
1.6. „Dnevnik“ (novosadski) i ja, kao u filmu: „Tito i ja“	79
1.7. Potop	108
1.8. Član hora	116
1.9. Zubobolja vremena sadašnjeg na prelazu iz 2023. u 2024.	124
1.10. Rezime prvog dela.....	127

Drugi deo – ZAPISI O DRUŠTVENIM PROCESIMA

Dela autora: tekstovi, razmišljanja, članci

2.1. Promocija knjige „Nedovršena prošlost“ u Prometeju.....	131
2.2. Mišljenja književne kritike o knjizi „Nedovršena prošlost“	136
2.3. Sremska Mitrovica, strasti i iluzije	144
2.4. Izbori 2023. i 2024.....	159
2.5. U sokacima Laćarka.....	163
2.6. Tekstovi objavljeni u „Politici“ krajem 2023.....	169
2.7. Mišljenje kritičara o rukopisu „Na plećima jučerašnjeg sveta“	184
2.8. Neobjavljeni rukopisi, razmišljanja autora na različite teme, o geopolitici, o susretu prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.....	189
2.9. Priča o socijalizmu	195
2.10. Rezime drugog dela	208

Beleška o autoru	213
-------------------------------	-----

PREDGOVOR

Iako je ovaj tekst neka vrsta lične ispovesti, ipak, on je to samo po formi i načinu kazivanja, tek puki vodič kroz rukopis, dok je suština, sadržaj i njegove poruke nešto sasvim drugo. Iza otkrivanja privatnosti zasenčena je jedna opšta, generalna linija, jedan poziv svim onima koji su skupili dovoljan fond godina, zrelosti, da mogu nešto napisano iza sebe ostaviti, pa makar to bilo samo za najužu porodicu. Motiv mi je dao veliki Ivo Andrić. Poznato je da je On bio pasionirani čitač biografija drugih. Tim povodom naš nobelovac beleži: „To nije puka radoznalost, već večita zapitanost nad nesagledivim putevima ljudskog života“. Kako se tim putevima zaputiti, ako nema pisanih tragova, ne samo velikih već i običnih, malih ljudi i njihovih sudbina? Onih malo veštiji pisanju ima malo, za sada samo oni mogu svoje priče ovekovečiti „u mitske nanose istorijskih činjenica preuređenih u prave porodične sage“ (Klaudijo Magres). Možda je i ova moja priča samo preuređenje sopstvene sudbine u malu porodičnu sagu. Dopisivanje nas sadašnjih s vremenima prošlim i možda „na-ukom“ za ona koja tek dolaze. Ako nećete mene da poslušate, onda oslušnite bar ono što je rekao Šopenhauer: „Kad čovek uđe u godine lati se štapa i pera“. Valjda zato Svetislav Basara tvrdi da se ova vrsta lične ispovesti piše tek kada kosa postane potpuno bela. U ovoj ideji, nameri da ubedim druge da ostave pisanog traga o svom životu, o njegovom jučerašnjem svetu, pomaže mi i Meša Selimović koji je u svojoj knjizi „Derviš i smrt“ zapisao: „Nikad ranije nisam ovako razmišljao. Čovek kada iskoči iz ležišta menja ugao gledanja“. Skoro sva moja generacija stigla je tamo gde se nismo uputili, postali smo ono što nismo želeli. Iskakanje iz ležišta. Krunu na sve ovo dao je moj omiljeni pisac Štefan Cvajg. On se u svojoj knjizi „Jučerašnji svet“ opraštao sa velikanima 19. veka, s jučerašnjim svetom. Zašto se ne bi svako iz moje generacije ne opraštao, već zapisao nešto o njegovom jučerašnjem svetu. Ne mora izveštavati o tome šta se njemu desilo, već zapisivati kako se svet u njemu dogodio. Novija istorija je prosto sama po sebi pravila velike nanose burnih događaja, a onda i tema o onome šta se u nama dešavalo poslednjih, recimo, tridesetak godina počev od devedesetih godina prošlog veka, pa do 2024. kada ovaj rukopis, što bi rekao veliki Vuk, pečatim.

A tema na pretek. Prave male bujice koje se kotrljaju ulicama kao pojedinačne sudbine ili veliki događaji istorije. Krenuću od „jogurt revolucije“ početkom devedesetih, pa preko prevrednovanja nacionalnih tema tokom devedesetih, milijardske inflacije (1993), nestašica, mobilizacija, građansko-religijskog rata, bombardovanja, ubistva bivšeg predsednika Srbije Ivana Stambolića, petooktobarske revolucije 2000. ponovo ubistvo srpskog premijera Zorana Đinđića, te „vesela tranzicija“ u kojoj je sve do juče stvoreno prodavano u bescenje, kao staro gvožđe, rasprodaja i duha i materije, tehnološki viškovi, otkazi na poslu, smanjenje plata i penzija, pad standarda većine, siromašenje Srbije, ograničenja kretanja – korona, kovid 19. pa zaduženja zemlje, neizvesna budućnost, perspektiva, do velikih trauma u pojedinim porodicama... Dokumentarno vezivno tkivo naših trauma. Najzvučniji istorijski događaji koji su upali u moj i život moje generacije. Kao začini u jelu svemu ovome dodati i lepe strane, duhovita dešavanja, anegdote iz porodičnog života. Dakle, tema na pretek. Ako niste večni zapisivanju, niti „baratanju“ na računaru ispričajte svoju ispovest mlađima neka oni to prenesu na papir i prilože biografiji, nematerijalnoj imovini, porodice. Što nije zapisano kao da se i nije desilo. Kad čovek ode sa ovog sveta s njim kao da je nestala i jedna čitava mala biblioteka. Zašto moramo imati samo zapise prinčeva i princeza, vojskovođa i predsednika. Naprotiv, svaki zapis popunjava složeni mozaik istorije, ona time postaje istinitija, tačnija. To sutra može da bude dragulj generacijama koje dolaze, deo porodičnog blaga, njihovog grba, simbola, njihove lične oznake prepoznatljivosti u pravim malim porodičnim sagama. Zašto ne bi, primera radi, mogli ovako početi: Moji su preci, oni pre Drugog svetskog rata, bogatstvom smatrali bistru vodu u bunaru i jabuku što rađa, miris jorgovana i bosiljka, čast i ponos. A onda na tom bunaru, u dvorištu, našao sam se 24. marta 1999. u 19,45 časova. Na izvorištu života gde nadzemne i podzemne vode stalno teku i otkrivaju do tada neotkriveno. Sva uznemirena, do mene dotrča supruga i viče: Počelo je. Šta? Pa bombardovanje Srbije i Crne Gore od strane armade NATO snaga. E, sad sledi opis onoga kako si to sve u sebi doživio.... I tako s jedne teme na drugu, da ispričaš kako si u sebi doživio napuštanje dojučerašnjeg radnog mesta u vreme tranzicijskih prevrata kada si dobio rešenje o otkazu, o stresu, kako si preživio, šta radio i još tragičnije šta osećao... Zapisi duše.

Originalnost rukopisa je, dakle, u nekoj vrsti JAVNOG POZIVA da sopstvene, male porodične istorije urezujemo u drvo još uvek neolistolostovima brojnih porodičnih saga. A ta porodična prisećanja otkrivaju rasute zvezdane tragove mentaliteta naroda kome pripadamo, koji opet povratno bitno utiče na njegov identitet. Sopstvenu priču počeo sam iskakanjem iz uobičajenog životnog ležišta, kad sam prodao svoju rodnu kuću 2019. i rastajao se s generacijama Korica koje su u njoj svoja porodična stabla zasnivali, negovali još od davne 1750 godine. Emocije umakao u mastilo sremačko, gusto, težačko. Prodao ne samo svoj, već veko-

vima dug jučerašnji svet familije Korica. Više u toj kući nema prezimena Korica, prekinuto posle skoro 300 godina trajanja. To me je zbolelo, a ne fizika, temelji, gradnja, novci, ulaganja. Zločin i kazna. Osnovna ideja rukopisa, njegova struktura, izvedena je iz dva dela. U prvom je autobiografska priča jedne porodice, a u drugom „dela“, učinci, tekstovi autora, moji. Ko želi da zaviri u sudbini jednog života neka krene u čitanju od prvog dela, a kome su interesantniji društveni procesi naći će ih u drugom delu rukopisa i to originalnih, neobjavljenih ni u jednoj od desetak mojih knjiga. Kao u monografiji o slikaru gde je u početku data njegova nešto šira biografija, a onda i njegova dela, slike, radovi.

Ovim tekstom hteo sam da kažem ili još tačnije da poručim bar mojoj generaciji, pišite, ostaće to u sećanju, ako ne kod drugih, ono bar kod vaših najmilijih. Ovo moje može da posluži tek samo kao mustra. Ponegde sam umesto podnaslova u tekst ubacivao fotografije kao „odmorišta“ u čitanju. Predah u slikama, koloritnost u pričama.

Vreme sadašnje oslonjeno je na pleća jučerašnjeg sveta, kao i ja. Jedina razlika su „klimatske promene“, čitaj društveno okruženje koje danas omogućava klijanje svih vrsta interesa, počev od ličnih preko nacionalnih do globalnih. Kad oni (interesi) dostignu tačku ključanja evo nam sukoba među komšijama, između vlasti i opozicije, pa preko nesporazuma vera i nevera (klerikalizacija), do sukoba nacija – ratova. Moral krahira – „porażeno čovečanstvo“ (Ivo Andrić). Ratovi u kontinuitetu traju.

Prvi deo
PORODIČNA SAGA

1.1. Duga i tamna noć 2019.

*Verba volant, scripta manent.
Reči lete, a zapisano ostaje.*

Ovu priču, neku vrstu spomenara, počecu pesmom banjalučkog pesnika Svetozara Savkovića.

Neke stvari

/Neke stvari neću da ti pričam; jer ti ne znaš kako one stoje!/ Neke stvari neću da ti kažem; oduvek su bile samo moje!/ Zato neka u meni postoje. /Zasigurno, i ti imaš nešto, da ja ne znam, što je samo tvoje./

Nasuprot ovim stihovima u ovom tekstu sam se otvorio, napisao nešto što je samo moje, iz ličnog, čak pomalo intimnog ugla, nisam pozeleo da samo u meni ostane iako znam da i „ti imaš nešto, da ja ne znam; što je samo tvoje“. Nije mi bila namera da se odreknem privatnosti koje je najdragocenije vlasništvo svakog pojedinca. Njegov nematerijalni sef. Ideja je da doživljaje jedne porodice u jednoj godini umrežim s dešavanjima u društvu, jer doživljaji i događaji (u društvu) međusobno i svakodnevno razmenjuju svoje darove, bilo pozitivne ili negativne. Ta vrsta razmene, tema je ovog teksta; intimno i društveno upleteno u Gordijev čvor, teško ih je raspetljati, odvojiti, jer svakog od nas kruni okruženje, ali i obrnuto, od nas, makar malo, zavisi karakter tog okruženja, ako nigde drugde, a ono na izborima. Lična ispovest je samo nosilac priče, nije ona toliko važna, više služi tome da tekst čini čitljivim, zanimljivijim, pevljivijim, da mu da neku vrstu šarma, dok je

poenta u nečemu drugom, u tome kako društvene okolnosti bitno utiču na karakterologiju ličnosti, naročito kada se ona oblikuje, vaja, u posebnoj duhovnoj klimi. Socijalna dimenzija, interakcija pojedinca i društva. Svako može sebe pronaći u nekoj vrsti sopstvene „Vartolomejske noći“ koja danas simbolizuje bol, nesreće, ponekad i zatamnjenje uma. U širim društveno istorijskim razmerama generacija pre nas, ona iz Prvog i Drugog svetskog rata, doživela je u bukvalnom smislu dva puta posledice zamračenje uma. Doživeli smo i mi nešto od toga 1999. Međutim, i ličnost ponekad prolazi kroz natmureno namrgođene društvene okolnosti kao da preživljava sopstvenu „Vartolomejsku noć“ u kojoj sa svih strana biju niski udarci, neizvesnosti, često nepravde, sujete, podmetanja. Kao da su svugde sve sami vukodlaci. Ravnoteža narušena kako u društvu, tako i u pojedincu, u ovom slučaju u meni. Stavljen nevidljivi društveni jaram, uz njega pitanje: kako ga se osloboditi pre nego što se usija do maksimuma, pre nego što sprži najpre vrat, a onda lik i delo pojedinca? Kažu da čovek najbolje vidi kada zažmuri, zaklopi oči, tada je u stanju da najdublje zaviri u sebe, zagledaj se u sebe, mnogo štošta će ti biti jasnije. Ovim rukopisom sam zaronio u dušu svoju, u ono što me je najneposrednije takoreći dnevno okruživalo, u članove moje porodice.

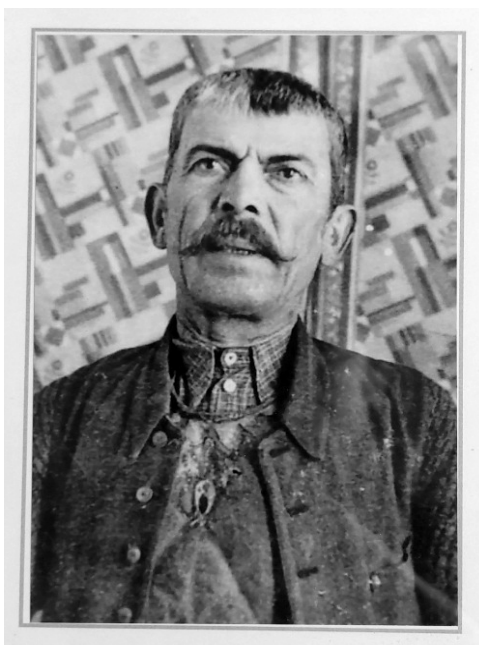
Priča je to o prodaji moje rodne kuće u Laćarku, bolu i stresu koja je ta operacija u mirnodopsko vreme u meni izazvala. Opraštao sam se od blaga koje nije materijalne prirode (kuća, zgrada, dvorište), niti je ovo žal za ulaganjem moje ušteđevine, vremena, nerava, strepnji. Pravo blago je u trojstvu: tradicija (preci), vaspitanje (roditelji) i sredina u kojoj sam se odrastajući oblikovao kao ličnost. Sve mi je to nestajalo jednim potezom prodaje kuće koja je sve to simbolizovala, trezorno čuvala skoro tri veka od prvog belega Korica u selu Laćarku (u rasponu od 1743. do 1764), novim naraštajima prenosila. Opraštao se sa istorijom. Zagazio u vode imaginacija, osećanja, instinkta, napuštajući tako polje realnosti, opisivanja kuće, ljudi, prilika u realnom vremenu i prostoru. Mešao imaginacije i realnost. U svesti zarobljavalo me nevidljivo blago trojstva.

Čupanje ove vrste korena je tema ovog Zapisa. Zdrav zub sam vadio bez anestezije. Boli to, ali taj bol nije uporediv sa drugim bolovima, onima iz ratova ili onima kada kancer telo napadne. Neko veče sam pogledao jedan dokumentarni antiratni film iz najnovijih ratova na prostoru nekadašnje Jugoslavije 1991-1995. U glavnoj ulozi jedna Holandanka Jeni Liktenberg, apotekarka po struci, koja je odlučila da nakon penzionisanja ode u Bosnu, među Srbe i na licu mesta proveri pisanje zapadnih medija o prokuženom srpskom življu. Ponela gomilu lekova. Ostala do kraja rata, do 1995. godine, napisala svoj dnevnik koji je vodila po danima. U jednom od tih njenih priča je i ona iz improvizovane bolnice *Koran*, nekada velelepnohotela na Palama. Ulazni hodnik te građevine pretvoren je u sobu za trijažu. Sve je improvizacija, nema dovoljno lekova, struje, vode, a ranjenici non-stop pristizu s fronta. Na nosilima samo jauci, jednom nagazna mina otkinula nogu, drugom prostrelna

rana povredila kičmu, trećem... Bol do bola, jauk do jauka. Medicinska trijaža se pravila tako što su hirurzi zagledali ispod kog prispelog ranjenika ima više krvi, ti imaju prioritet prolaza u improvizovanu hiruršku salu. Dokumentarac se zove „Jeni, malo svetlo sa zapada“. Film iako kao antiratni ne govori o širenju defetizma, niti o ideologijama jedne, druge ili treće strane, već o strašnim posledicama rata. U ratovima umnožavane naše nesreće, kuće ostavljane u bežanjima pred „Olujom“, svaka je priča za sebe, boli i u sećanjima. Ovim sam hteo da kažem, taj živi mlad svet izranjavan, na Palama „krpljen“, nosio je u sebi težak bol, traumu, osakaćivanje života. Moja priča s tim je neuporediva. Ona baca samo jednu nijansu svetlosti na emocije koja nisu toliko krvlju zalivana, već su više primer ranjavanja duše i u mirnodopska vremena. Razlika je bar u jednom, dok su u vreme ratova, zbegova, bombardovanja bol pojedincu nanosili drugi, ovde sam sebi sam bol utiskivao. Priča je to o samopovređivanju. Isto tako ova moja „muka“ je minorna, mala, kada se uporedi sa delom teksta u ovoj knjizi pod tačkom 1.4. „Vukovar, priča teška, opominjuća“. Prepričan je pravi mali horor kada se ginulo, palilo, pa i pljačkalo na svim zaraćenim stranama. Palile duše nečijih kuća, kako srpskih tako i hrvatskih.

Nakupilo se godina, sedamdeset i kusur. Osećam da mi sreća iz ruku sve više izmiče. Bilo mi je mnogo puta teško u životu, a onda došla 2019. Došla neka kratkodnevica kada svaka prepreka dobija zastrašujuće razmere. Živci istanjeni, a emocije naviru sve žešće, glasnije, pa i gromoglasnije. U toj godini odlučujem da prodam svoju rodnu kuću. Dom u kome sam prvi put u životu zaplakao. U tu kuću sam uložio svih svojih sedamdeset godina života, potom odluka da njena vrata, njenu kapiju nikad više ne otvorim, da ne sretnem borove koji mi se uvek raduju, imam utisak mašu, a kada uđem u avliju pitaju: gde sam bio, gde sam mnoge noći provodio, što bi rekao Nedeljko Bilkić u jednoj od svojih pesama? Kad se spoji poezija i melodije u posebnu pesmu šumova borova dobija se njihov nevidljivi šapat o tome kako smo se Ana i ja radovali kada smo ih sadili, zalivali, negovali, pratili kako rastu, kako svoje krošnje lepote šire nad dvorištem, u nama. Kako da im kažem da se više viđati nećemo. Da li i oni tuguju? Ne mašu li više? Ljute li se? Ili možda škruguću zubima, ljuljaju se i kad vetra nema. Svađaju li se to oni sa mnom. Nemam vikendicu, porodična kuća u Lačarku bila mi je i vikendica i istorija Korica. Bila sve. Nema više ni Džerija koji je prepoznavao zvuk motora mog ostarelog „Nisana“ još na „čošku“; znao se radovati kao što to samo pas ume, iščekujući svakog trena zaustavljanje mog odsustva iz kuće. Kad sam zadnji put zaključao ulazna vrata kuće, nisam imao snage da je možda poslednji put pogledam kao svoju. Rastajao sam se tako što mi je okretanje ključa duboko u san ulazilo. Sanjao danima. Podsvest radila, svest zasenila. Nemam snage da odem u moj Treći šor. Pomoći niotkuda da mi pomognu, da mi kažu da od ovog u životu ima mnogo gorih stvari. Međutim, susret s kućom postao je neizbežan jednog dana sredinom decembra 2019. Pripremam sebe za taj susret, za susret sa svojom

sudbinom. Dobri komšija Željko svake godine „kolje“ svinjče za mene. Tako je bilo sredinom decembra 2019. Kako ću biti u njegovom dvorištu, a ispred nekad moja kuća, moja sudbina, mojih sedamdeset godina ugrađenih u nju; da li ću imati snage da je gledam, da vidim njene crepove, čardak, da u vazduhu opipavam svoja sećanja. Biće me sramota da plačem, a znam da ću plakati. Zamoliću društvo da mi oprosti, ali to nije dovoljno, srce boli, duša se cepa. Kuća me boli kad je vidim, ali kada mi se izmakne ispod radara vidljivog, ili izmigolji iz sna tad počinjem racionalnije, razumnije da rasuđujem. Međutim, kad je vidim... Veče pred odlazak posebno sam se pripremao, nisam mogao dugo zaspati, a onda probudio se u tri sata noću, misli se uznemirile, telo zadrhtalo, smirio sam se tek kada sam seo za kompjuter i počeo ispisivati ove redove. Uzbudjenje i strah ispisivali tekst. Išao toliko daleko, do davne 1743-1764. kada su prostore gde je bila sada već moja bivša kuća naselile grupe Korica, Ličani, graničari Vojne krajine. Ostao beleg, temelj, ostavština koja je baš meni poverena na čuvanje. A, ja pomalo sve to izneverio, prodao porodičnu istoriju, vekove života na prostoru trećeg po redu šora u selu Laćarku. Zato bol traje, vekovanja mi mira ne daju. Kako ću otići dedi ili tati na njihov grob i priznati svoj poraz, prodao sam ne kuću već njihovo starostavno *vjeruju*. Tuga srce zagrlila... Korenje raskorenjivao. Ukorenjivan sam u prirodu mog zaleđa i zato se valjda tako teško iz njega čupam. Ko to razume, razume, ko ne, opet lepo.

Moj deda Milinko Korica kome sam posvetio ceo jedan esej u svojoj knjizi „Nedovršena prošlost“ pod naslovom: „Plakat s crvenim potpisom“.

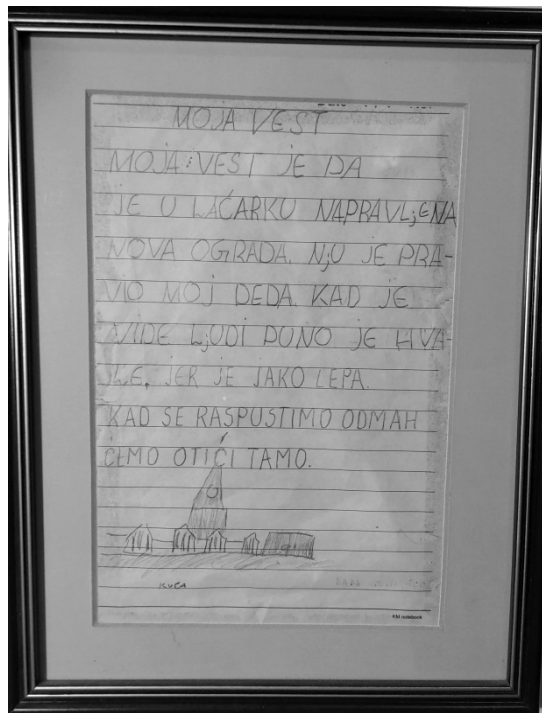
Jedna Užičanka, pisac Lela Milosavljević o svojim korenima zapisa: „... Koreni su moji od dva djeda Dragoljuba, od dva domaćina, što ne bejahu ni vojskovođe, ni gazde. To su vam oni, obični ljudi što im u sobu i kujnu sva čeljad stanu. Oni ljudi što na tuđu nesreću kao na svoju plaću i tuđem se dobru raduju da bi se svoje nadali. Nemam ja račune, ni titule, moji su preci bogatstvom smatrali bistar bunar i jabuku što rađa. Mene su učili da volim dobro, a od zla da bežim, da ono što sejem to ću i da žanjem. Učili me da se kitim bosiljkom i jorgovanom, ali da znam da je miris njihov. Učiše me da časno hodam, ali da glavu ne saginjem i na kolena ne padam...“

Kao amalgam spojila se slika viđenje kuće i ton – neki unutrašnji jecaj u najuzvišeniju misaonu slagalicu reči, u čistu poeziju koja je tog jutra odzvanjala u meni kao zvono, a ono (zvono) uvek je zvonilo u susretu ljudi i neba, radosti i (ne) sreća. U Drugom svetskom ratu ono veliko s laćaračke crkve uvek je opominjalo na dolazak pošasti, fašizma, u mirnodopsko vreme pak na radosti, Božić, Uskrs, slave, ali i na odlazak nekih s ovog sveta (sahrane). Oglašavalo se u susretima ljudi i neba (sudbina), tako je bilo i ovog puta, zvonilo u meni kod susreta s mojom kućom, s mojom sudbinom. Zvaću je uvek mojom, iako to više nije, emocije i katastar razišli se, duhovno i materijalno rastakano na prošlost i sadašnjost, na sećanje i realnost. Još mnogaja ljeta živeće kuća u meni, opirati se svakoj racionalnosti, razumu, istini. Kako naučiti novo umeće hodanja po rapavoj površini realnosti, kako nanovo uvežbavati ulogu posmatrača jedne drugačije sabornosti misli, mudrosti da se odvoje emocije od racija. Kako otkačiti zvonik i zvono u sebi. Tu lekciju još savladao nisam ili je to samo još jedna više literarna apsurdnost koja vodi putevima zanesenjaka, romantike. Znam da će ova vrsta žara biti sve manja i tanja, ali dok svetluca u meni, biće mi i lepo i tužno. Bio bi ovo još jedan zapis više jednog decembarskog dana u kući iza moje, iz dvorišta rođaka i prvog komšije Željka Korice kada sam čardak suzama zalivao. Prošlost grlio, iz sadašnjosti se iskradao. Crep milovao, odžak na njoj video kao odušak svoje sudbine, kao izvor toplote doma svog. Zaliven odžak, zaliveno sećanje. Ponovo mi sve to grejalo srce, ali i tugu raznosilo. Kao da je sada kroz isti odžak samo tuga kuljala. Pogled više nisam smeo podići, a onda i tako spušten na temelje nabasam, pa opet isto, teško. U mislima zapnem za parče žice koje je u temeljima ostala još od šalovanja. Nisu je majstori, zidari, skinuli, kao uzemljenje ta žica sada provodi tugu direktno u moja osećanja, uznemirava. Kao da je more udaralo u mramorje, moj duh, pa i savest, u stenovito čvrste temelje kuće u Fruškogorskoj 124. Talasi emocija se odbijali, besni zapenušano huće podižući pritisak u organizmu sve to tačke zujanja u ušima. Nastupa deoba vremena, pre i posle nove ere, pre i posle prodaje moje kuće u Laćarku. Znao sam da se ćelije dele, sada naučio da se i vreme razdeljuje. Osećao ritam žbuna skoro svake travke u dvorištu, prvu visibabu koja je najavljivala proleće, ljubav. Danima, mesecima, pa i godinama (is)curilo je moje

radovanje. Pred rastanak s kućom bio sam dugo sam u njoj, do duboko u noći noćio pokriven samo svodom zvezda, crvenilom meseca. Opraštao se sa slepim miševima, sovama, biljnim i životinjskim svetom nastanjenim u dvorištu. Napuštam moj Luvr, slikovnicu dvorišta. S ljudima je opraštanje tek sledilo. Posmatram sjaj meseca, znam da je sa ovih istih stopa to video i moj deda Milinko, moj otac Triva, majka Jovanka. Oni otišli, mesec ostao. Odlazim i ja, zbogom meseče. Možda mi je zadnje mesečarenje, pred sutrašnju primopredaju ključeva sa kupcem kuće, bilo i najtužnije. Plakao sam celu noć, nije me sramota. To veče borovi su bili natopljeni mesečinom, srebrnom, ili su se tako u meni isijavali, dogodili. Ostala je u šupi jedna sijalica koju je još zavrnuo moj otac Triva. Ostala tamo blizu četrdeset godina. Valjda nije mnogo gorela, pa ni pregorela. Uvek kada okrenem taj stari crni šalter, pojavi se svetao lik mog oca Trive, imam utisak da tada i moje lice promeni boju, a ne samo duša. Šta mi radi jedna obična sijalica, otvara i zatvara sećanja. A onda (po)žurim, da bi se što pre oslobodio drhtaja ovih emocija. Igra slučaja je htela da se baš u toj šupi u isto vreme našla još jedna relikvija, naftarica (simbol ljubavi sa Anom, o tome nešto kasnije) koja je zajedno s ovom sijalicom postala nemi svedok, znak poštovanja mojih roditelja, kasnije i supruge. Dva predmeta, dve generatora izvorišta posebne energije, patine vremena i ljubavi prema onome što je bilo, pa nestalo. Oba su ostala u prodatoj kući, sijalica i naftarica, natopljenih mojim emocijama.

U dvorištu kod brata Željka Korice najradije bi otišao da se isplaćem, ali nemam kud, oko mene svinjokolj, ljudi, komšije, majstori zanata mesarskog. Izdrži Siniša, tešim sebe i molim svom unutrašnjom snagom da tuga ne provali, da ne pokvarim raspoloženje drugima. Kad vide moje ovlažene oči, prisutni na svinjokolju mogli bi pomisliti da je to od hladnoće. Ne, to iz mene curi, kako neko reče, odjavna špica. Izranjaju moje razvaline sećanja. Pobeći nisam mogao, ne od učesnika svinjokolja već od sebe. Kao neka vrsta slagalice jednog dana (sa)zidana je nova ograda ispred kuće za koju je moja unuka Dragana, valjda u trećem razredu osnovne škole, a na temu, kako ste proveli raspust zapisala: „Moja vest. Moja vest je da je u Lačarku napravljena nova ograda. Nju je pravio moj deda. Kad je vide ljudi puno je hvale, jer je jako lepa. Kad se raspustimo odmah ćemo otići tamo“. Ispod ovih reči dečijim rukopisom je nacrtana ograda i kuća u pozadini. A ispod crteža krije se osećanje dečije radosti, osvajanje jednog novog sveta koji se pomalja u dečijoj imaginaciji svakodnevnog otkrivanja novog, još uzbudljivijeg, počinje susret sa životom u dečijem uzrastu, s njegovim lepotama. Kuća izvor radosti, a kasnije i moje tuge. Ovaj tekst unuke Dragane u originalu sam uramio, okačio da visi u sobi iznad stola na kome ispisujem redove ove. Da opominje, podseća da je ogradu pravio Draganin deda. Njena sestra Lana kada je napunila četiri godine taman je navikla da zna pitati: kada ćemo u Lačalac, a ja u međuvremenu tu njenu pitalicu prodao. Više ne pita, zaboravlja. Kućo moja, doviđenja.

Suza suzu stiže. Zato je ta 2019. bila jedna duga tamna noć. Nažalost, takvih noći bilo je mnogo, čak i u onom našem mirnodopskom delu života, bez rata i razaranja. Fizika pošteđena, psiha načeta.

Dragana Tomić: Moja vest

Nisam želeo da kao što karijes zub načinje, tako isto i kuću da vreme nagriza, da je pred mojim očima urušava. Neka bar kao lepa trajno ostane, ako ne u mom životu, ono bar u sećanju. Ana i Ceca su me tešile da smo je ostavili pravim ličnostima na čuvanje, petočlanoj porodici Bosančić. Ispod njenih svodova odjekivaće život, cvrkut umiljatih dečijih glasova, ona će se ponovo radovati odlascima i dolascima, živeti.

Kad sam se posle mnogo premišljanja drznuo da otkrivam karaktere supruge Ane i sebe nisam bio svestan da ću morati duboko da zagazim u psihologiju, koja po prirodi stvari nije moj matični broj, nije ekonomija. A u psihologiji piše, bar po Bojanu Jovanoviću da je „Čovek biće koji voli da maskom zakloni svoje pravo lice, da skriva svoja ranjiva mesta, svoje slabosti i nepoželjne osobine od drugih ljudi, a jedan od glavnih motiva skrivanja je odbrana nagona za samoodržanje“. Maska skriva pravo lice sopstvenog Ja između ostalog i od pogleda zlonamernih ljudi. „Persona je ono kakva bi osoba želela da bude u očima drugih, i u sopstvenim,

a kakva to zapravo nije.... Osoba koja se potpuno poistovetila sa svojim lažnom slikom o sebi, zaista veruje da jeste ono što u stvari nije, ona se identifikovala sa svojom za lice sraslom maskom, koju više nije u stanju da skinje, sa svojom profesijom ili svojim *vjeruju*“ (B. Jovanović). Te ličnosti su za sebe i druge samo: doktor, inženjer, advokat, profesor, ekonomista, učitelj ili Srbin, Hrvat; njihovu individualnost je u potpunosti usisala socijalna maska. Kako godine odmiču tako karakter ličnosti postaje sve više ogoljen, maske skrivanja postepeno otpadaju s lica starijih osoba, kao fasada sa starih kuća. Čovjek koji je u mladosti bio pričljiv, u starosti postaje gotovo nemoguć sagovornik drugima, ne dozvoljava im da do reči dođu; ako je u mladosti bio škrt u starosti se pretvara u čvrstu gromadu tvrđice koja često šteti i samoj sebi; ako je u mladosti bio plašljiv u starosti su takvima ovladale sve vrste fobija, od svega i svakog; ako je u mladosti bio sebičan, u starosti ga ništa drugo ne zanima sem interesa, gramzivosti, grabljenja, doduše više ne sabiranja i dodavanja jer snaga izmiče, već se sada više bavi samo oduzimanjem od onoga što je još (pre)ostalo u prirodi i društvu, od solidarnosti, humanosti ili ekologije, od zajedničkog javnog dobra. Njih nema, recimo, na obeležavanjima generacijskih datuma matura, diplomiranja, ne mare o tome gde će smeće da bace, kada će i gde zaprljati prirodu, drugima neprijatne mirise isporučivati, staju neopravdano ispred drugog u redu, guraju se svugde i svaki put, oduzimaju vreme i strpljenje drugima. Nekad sabirali, sada oduzimaju ali ne od sebe već od prirode i drugih.

Ova slika ima interesantnu priču, naslikao ju je akademski slikar Vojin Tišma. Ana i ja prolazimo jednom pored izloga na SPENSU, primetimo u njemu slike ruralnog karaktera, pejzaže sela, salaša. To nam skrene pogled, momentalno reših da uđem unutra, potražim slikara. Srećom našao se u prodavnici. U glavi mi